

צ'בזטי מזהר"ן

תנינא

דף יב.

עם

ביאור חברותא

ללימוד בעיון

תורה ו

אמר שהמתמיד בלימוד ספרו יהיה נעשה איש כשר באמת
ובעל מה גדול כי יש בה עמקות נוראה שאין בשום ספר

(ה"מ שמו שמה)

מאמר ע"י זיעה טובה בא שמחה

מספה"ק לקוטי מוהר"ן

זמן ומקום אמירת התורה
לא ידוע

פתיחה

רבנו מלמד כאן עפ"י המבואר בספרי מחקר הקדמונים שזיעה טובה לחולה, כי היא מותרות עכירות הדמים ששואב הטחול מהדם שיוצא בזיעה, וזיכור הדמים סיבה לשמחה ורפואה. שזיעה טובה דהיינו שמוזע מתוך גייעה על דבר של קדושה שהיא מביאה לשמחה שהיא בחי' שמחת יום טוב.

שיחות

אין

ליקוטי הלכות

אין

קושיות

א- מה שכתב ולא דווקא יום טוב אלא כל יום שהוא בחי' טוב – צ"ע כוונת רבנו שהרי גם בלא דבריו בסוגרים מובן ששמחת יו"ט הכוונה למהות ולא לזמן. ואולי כיון שקשה כיצד יתכן שיאיר אור יו"ט בזמן אחר, הרי היום גורם לאור לבוא ולא רק ההכנה, שעל כן נקרא חג לשון חוגה שחזור בכל שנה. ובאן מחדש שיש בחי' אור של יו"ט שאפשר להמשיך אותו גם ביום אחר ע"י הכנה. כעין שמצינו בתורה ל' ותורה קלה שהקבלת פני הצדיק הוא בחי' קבלת יום טוב. הכי נמי ע"י שטורח ומייגע בקיום מצווה או בהכנה לקיום מצווה עד שמוזע זוכה להכין את גופו ונפשו לאור שהוא בחי' אור הפנים המאיר ביום טוב. וצ"ע.

ב- מה שכתב ע"י זיעה נעשה שמחה וכו' – נראה שהכוונה לתחילת התורה שאמר נעשה שמחה בחי' ושמחת בחגיך שמחה של יום טוב. וצ"ע דהיה לו לכתוב כנ"ל.

ג- מה החילוק בין שמחה סתם לשמחה של יום טוב. – נתבאר לעיל בהקדמה שע"י זיעה טובה של טרחה בהכנה למצווה וכל דבר שבקדושה נעשה בגופו ונפשו הכנה רבה יותר להיות בשמחה, דהיינו יותר ביטול יסוד העפר שבגופו ונפשו. ועל כן זוכה גם ליותר משחה והארת פני ה' שהיא בחי' אור של יו"ט. וצ"ע.

הקדמה

נקודת החידוש של רבנו בתורה זו סתומה מאד, כי מאריך בעניין המובא בספרי מחקרים קדמונים² כיצד זעה מועילה להפריש את הרעלים של עכירת הדמים לחוץ, אבל נשאר קשה לפי זה מדוע דווקא זעה טובה בדבר של קדושה, מועיל יותר מכל זעה.

² ספר הברית ח"א מאמר יז נפש החי שבמדבר – פרק ד – דע אחי וראש כי מרוצת הדם וסיבובו באדם הנקרא (צירקולאציה סאנגווינאס) הוא עיקר חיות האדם ובריות גופו, כי הדם הוא הנפש הגורם בתנועתו החמום, ועל ידי הדפיקה מתמרס חלקי השומן שבו והוא עובר ושב בכל הגוף כמו הנהרות הטובות הנוזלים ומשקים את כל פני האדמה, אמנם גם כן נמשך מזה בטבעו רעות, כמו הד' יסודות שנבראו לטוב הכללי אל העולם אבל נמשך מהם גם כן רעות כמו הרעשים והרעמים והברקים וכדומה, ככה נולד על ידי מרוצת הדם שמרים רבים הגורמים הרקבון, כי שומן הדם מתהפך על ידי הסיבוב החזק ורוב החמימות ליסוד גפריי ואשיי, וחלק הדם מיסוד העפר שבו נהפך על ידי חום התנועה ליסוד מלח כמו שיקרה בכי יותן עפר שבה יסוד מלח לתוך האש, וחלק העב שבו נהפך לליחה עבה, וחלק המים שבו אינם מקבלים שום שינוי, אך מקבלים בתוכם טעם מחלקי גפריית ומלח ושמן שרפה הנשארים אחרי האש, והוא טעם לפגם מלוח וסרוח כמו שהם במי רגלים והזיעה, ואלמלא הם נשארים בגוף מולידיים הרקבון ומשחיתים את כל הגוף, לכן ברא הטוב והמטיב באדם כח הדוחה הנקרא בלשונם (מאטוס סקרקעציה) וכח המברר שהוא המפריש תמיד חלקי הרע מן הטוב הנקרא בלשונם (מאטוס עקסקרעציה), וכח המברר הזה יש לו ד' כלים בגוף אשר על ידם מפריש חלקי הרעים ואלו הם, (א) הורידים, (ב) העור, (ג) הכבד, (ד) הכליות:

הקישורים וחלקי הדקים הרעים מיסוד האש והמים שבאדם יוצאים דרך נקבי העור הנקרא (פארוס) אפילו דרך העינים הם יוצאים תמיד אע"פ שאין האדם מרגיש בהם, וכשהם רבים נרגש חלקי המימיים והם הזיעה, וחלק העב והרע מיסוד האש שבים נפרש ע"י הכבד והוא מקבצם ונותנם לתוך כיס המרה, ושם נשארים עד עת קץ וזמן הראוי לדחיה ואז נדחה בכח הדוחה מכיס המרה לתוך בני מעים ומתערב תוך פלגי מעים עם מותרות המאכל ויוצא חוץ לגוף בגללי צאת האדם על אפיקי מעים. אמנם יסוד המלח ויסוד המים הרעים שבאדם חלקי העבים והגסים מהם נפרשים ע"י הכליות לתוך השלחופית ונדחים ע"י כח הדוחה בעתם ובזמנם לחוץ על ידי השתן, וחלקי הדקים מהם נפרשים ויוצאים על ידי הזיעה דרך נקבי העור:

ומהות הזיעה הוא רסיסים קטנים מאד עד כי לא תשונו עין אדם והמה עולים דרך נקבי העור למעלה בתוך האויר כאד היוצא ועולה מן הארץ, אבל בעת אשר יתחמם הגוף ביותר יתחברו הרסיסים הקטנים אלה באלה ואחד באחד יגשו והיו לטפות גדולות ויורגשו לעין יפה, והיה אם ישאר הרבה מהם בין בשר אדם ועורו עד כי לא יוכלו לצאת דרך הנקבים הדקים והקטנים שבעור יתהווה מהם שחין ואבעבועות.

בספרים מבואר שהטחול שואב לתוכו את עכירת הדמים, ומוציאם מהגוף ע"י מותרות¹, ורבנו מביא זאת כאן ומדבר ממותרות הזיעה, ולעיל בתורה לו ותורה נא מדבר ממותרות שמוציא הטחול בדמעות.

עפ"י חכמת הטבע הזיעה היא נוזלים שיש בהם מלח ורעלים, והם מותרות הגוף שיוצא מנקוביות העור, וע"י שמתאדים מתקרר את הגוף, וזה עפ"י הכלל בטבע שנוזל כשנהפך לגז, גורם קור, ולהפך כשדוחסים גז להפכו לנוזל, גורם לחום. (על עקרון זה עובד המזגן). נמצא שתי פעולות בזיעה אחת שיוצא הפסולת ושניה שמקרר הגוף.

זיעה הוא לשון תנועה² כמ"ש (אסתר ה ט) ומרדכי לא נע ולא זע. ותנועה גורם לחום, (כמבואר בתורה כא ותורה קנו), ואע"פ שגם חום חיצוני גורם לזיעה, אבל מצד האדם עצמו עיקר החום המביא לזיעה הוא ע"י התנועה, תנועת הגוף או הלב. ואולי על כן הן מאותו שרש של שתי אותיות זע/זע. כי באדם עצמו הזיעה גורם להזיע³.

רבנו מבאר עפ"י חכמת הטבע⁴ שעכירת הדמים מביא לעצבות וזיכוך הדמים לשמחה, נמצא שע"י הזעה דהיינו שמוציא לחוץ את עכירות הדמים ששואב הטחול מהדם, ע"ז נעשה זיכוך הדמים שגורם לצאת

ואמרו המחקרים כי האדים והקיטורים הלחים העולים מעור האדם ושאר הליחות כמו ליחות האף והאוזן וההשתנה היוצא מן האדם דבר יום ביומו יהיה אצל האדם בינוני משקל ה' ליטראות, כי מאכלו עם משקיו יחשב ח' ליטראות בכל יום, וגללי צאת האדם יחשב ג' ליטראות, נשאר לפי זה לאדים וליחות והשתנה ה' ליטראות: (הגה – נמצא לדעת המחקרים אדם מכניס ומוציא באותה מדה ולא נתווסף בו כלום, רק חילוף חמרים, ולדעתם בכח והחום אינם מחומר הנשרף אלא רק מחילוף החומר כך משמע וצ"ע)

ואחר כי הזיעה היא מחלקי לחות הרעות שבאדם יובן כי יציאת הזיעה מגופו גם זו לטובה לאדם, אך כל זה כשהוא יוצא בערך הראוי והממוצע אבל אם יוצא זיעה הרבה יותר מהצורך לא טוב כי מוליך עמו אז חלקי ליחות הטובים ומחליש הגוף מאד:

ומותרות הליחות הרעות נפרשים על ידי הורידים שבתוך הריאה דרך הפה אף גם על ידי הורידים שבבני מעים כי על ידם מתערבים עם פסולת המאכל לצאת חוץ לגוף, ומותרות הליחות שבראש נפרש על ידי הורידים הנקרא (גלאנדולי פוטאלישי) הבאים אל החוטם וממנו לחוץ, והדם כשמתרבה לפעמים יותר מן הצורך ידחה אותו כח הדוחה לפעמים ע"י גידי הטחורים הנקרא (העמארידען) או (גאלדן אדער).

ואצל הנשים לרוב לחות מזגם ומעוט חום הטבעי שבגופם לא יספיק לבשל הדם ולמעטו ובחמימות הגוף המותרות נדחים לחוץ בעתים קבועים על ידי וסתם אשר יבא לעתים מזומנים הוא דם נדה הרע ומר ומסוכן מאד לגוף ונפש בטבעו, כל הנוגע בו יטמא:

¹ בעל שם טוב על התורה – האזינו אות ד' בשם צפנת פענח דף סד. – והנה נפש האדם הוא דם הנעשה מברירת המאכלים, ויש כמה מיני בירור, בתחלה על ידי שזורקת המרה טפה במאכל מעיו לברר הגס והעב, ונעשה צואה ויוצא לחוץ, בירור ב' יוצא למי רגלים, בירור ג' נעשה זיעה, בירור ד' נעשה שערות וצפרנים, בירור ה' הדם נבלע בכבד ובטחול וכו', ומבחר הדם נכנס בלב ואחר כך במוח, ומזה נעשה השכל והדעת.

² עיין ברכות דף כב. – דתניא והודעתם לבניך ולבני בניך וכתוב בתריה יום אשר עמדת לפני ה' אלהיך בחורב מה להלך באימה וביראה וברתת ובזיע אף כאן באימה וביראה וברתת ובזיע.

עיין אמרי נועם שם – באימה וביראה ברתת וזיעה אימה הוא שהאדם ירא מהקב"ה מחמת גדולתו ותפארתו ויראה הוא יראת העונש. ורתת הוא מפני הבושה כמ"ש כדבר אפרים רתת וגו' (הושע י"ג א') כמו שהאדם ירא שחברו יראה בו דבר מגונה (ע"י לקמן מ"ג רש"י ד"ה דהוי מרתת) וזיעה היינו שעושה מצוה בשלימות עד שמוזיע וכמ"ש (חגיגה י"ג ע"ב) מוזיעתן של חיות כי החיות עושין בשלימות גדולה:

באור שמות נרדפים שבתנ"ך – הזעם הוא מלשון זוע שענינו רעד ורתת (כמו עד שזועו שומרי הבית (קהלת י"ב ג'), וכן ולא קם ולא זע ממנו, (אסתר ה' ט'), לאמר שהכעס הוא גדול מאד שבא ברתת ובזיעה עד שהוא מלא בכל אברי אדם הכועס.

³ עיין ספר הערוך ערך אות הזין – זע ודאננער, געראלל, שרעקען, וועקריקען. (ברכות נט) על הזיקין ועל הזועות פי' זועות גוהא וכן רעדין רעד ורעש תרגום זיע (בפ' שלשה דשביעית מ"ז) אבנים שזועותן המחרישה (ובריש ערלה מ"ג) זועותו המחרישה או שזועותו ועשאו כעפר פי' נענעו והרעידו:

זע [שוויצין]. (טהרות פ"ט מ"א מעיל' כא) זיתים מאימתי מקבלים טומאה משיזועו זיעת מעטן אבל לא זיעת קופה (מכשירין פ"ב מ"א) זיעת בתים שיחים ומערות טהורה (פסחים כד) משום דזיעה בעלמא הוא מי תותים ורמונים (זבחים יט) מאי לא יחגרו בזיע אמר אביי לא יחגרו במקום שמוזיעים.

⁴ כעין זה מצינו בריאה שמנשבת על הלב לקררו, כי מתחמם מרוב התנועה שבו להוליך ולהביא את הדם בכל הגוף.

עיין תורה עח – כי בלא תורה אי אפשר לחיות, כמו שכתוב (בתקוני זחר תקון י"ג דף כ"ז): 'אֶלְמֵלֶךְ כְּנָפֵי רֶאֱהוּ דְנִשְׁבִי עַל לְבָא הוּי לְבָא אוֹקִיד כֵּל גּוּפָא'. 'וְרֶאֱהוּ דָא מֵיָא זָהָר פִּינְחָס רִי"ח). 'זִמְיָא דָא תוֹרָה'. כִּי כְּשֶׁהָאִישׁ הַיִּשְׂרָאֵלִי בּוֹעֵר בְּלִבּוֹ לְהִשָּׁם יִתְבָּרַךְ, הִיָּה בְּאִפְשָׁרֵי לְחַיֵּת אוֹקִיד כֵּל גּוּפָא. אֲבָל כְּשִׁיתְלַבֵּשׁ בְּאוֹתֵי תוֹרָה או תְּפִלָּה, מִגְנָת וּמִצְלַת עֲלָיו. וְכֵן, חָס וְשָׁלוֹם, לְהִפְךָ, כְּשִׁבוֹעֵר אֶל תְּמָאוֹת עוֹלָם הָיָה, הָיָה אוֹקִיד גַּם כֵּן כֵּל גּוּפָא. אֲבָל כְּשֶׁאֲחַר כֵּךְ לִזְמַד תוֹרָה או עוֹשֶׂה מִצְוָה, הִיא מִגְנַת וּמִצְלַת עֲלָיו, וְיִכּוֹל לְחַיֵּת.

⁵ ספר נפוצות יהודה (מוסקאטו) – אדם עולם קטן (עמ' עו מהד' תשס) – גלוי וידוע למעיינים בספרי החוקרים והרופאים כי הכוחות כולן שסידר הטבע החכם בגזירת בוראו על הנהגת גוף האדם, נושאם ומשכנם הקרוב הם הרוחות. וכל מה שהרוחות הם יותר בהירים וזכים, הכוחות הנשואים בהם יהיו יותר שלימים ומעולים. והוא ידוע שעצם הרוחות אינו וולת הדם האדמי והדק שבו. וכדי שיותן מן הדם ויעלה ממנו אדן ובהיר, נאות אל הכוחות שיינשאו בו צריך שיהיה עצם הדם טוב ומוזקק; שאם לא כן, גם האדן הדמי יהיה עכור, ומזהם כל הכוחות הנשענים על-ידו. ולמען יהיה הדם טוב ויפה, חייב לו הטבע כלים לנקות אותו מן הליחות השנואות אצל הטבע, פן יחטיאו ויגרמו הפסד בעצמו של דם. וזימן הטחול, לנקות הדם מן השחורה; וכיס המרה מן האדומה; והכליות להפריד, למשוך ולשאוב המימי והמותרים מן הדם, שהוא עמו כמיץ חלב ונסיובי דחלבא עם עצם החלב. וכשמשכו הכליות החלק המימי הלז לצורך ויכוכו של דם, שופכים אותו אל כלי השתן, ונעשה מי רגליים. וזו היא פעולה נגלית בניקוי הדם על-ידי הכליות, יותר ממה שיתפרסם ניקוי על-ידי שאר הכלים הנזכרים, טחול וכיס המרה. ועל-דרך זה הוא מה שייחסו (ברכות סא:) השחוק לטחול, עם היות הטחול משכן לשחורה

מעצבות אל שמחה. אלא שלפ"ז משמע שכל זיעה מביאה לשמחה, וצ"ע א"כ מה כוונת רבנו שדווקא זיעה טובה מביאה לשמחה.

ונראה שצריך לחלק בין שמחה גשמית שהיא מה שגופו מוכן להיות בשמחה ואינו עצוב. לשמחה רוחנית שנובעת מהארת פני ה', שכשהיא באה על גוף מזוכך המוכן לשמחה אזי היא שלימה יותר.

אמנם נמצא בגמ'^פ שחכמים נהגו להזיע במרחץ^ט לכבוד שבת ויו"ט. וגם נמצא למהרח"ו^ו גודל מעלת היגיעה במעשה מצווה עד שמזיע. וצ"ע א"כ מה מחדש רבנו?

ונראה שעיקר כוונתו היא במה שרמזו בקיצור מאד במה שפתח דבריו בזיעה טובה דייקא, שהיא זיעה על דבר שבקדושה, וביאר שהשמחה היא בחי' שמחת יום טוב.

ועיין בסוף התורה משמע שלגבי שמחה ורפואה סתם, אומר זיעה סתם, ולגבי שמחה שהיא בחי' שמחת יום טוב, מבאר שהיא ע"י זיעה טובה דייקא, דהיינו זיעה שע"י יגיעה בדבר שבקדושה.

ועדיין הדברים סתומים מה הכוונה שמחת יו"ט שהיא יותר מסתם שמחה. ואולי יתבאר עפ"י הקדמות במקומות אחרים, כחז"ל דברי תורה עניים במקומם ועשירים במקום אחר. (כמבאר בתורה קה עפ"י הירושלמי עה"פ ממרחק תביא לחמה).

ונראה לבאר בדרך אפשר עפ"י תורה ל' אות ה' וריש תורה נא. מה שמבואר כאן שעכירות הדמים יוצא בזעה מבואר בתורה נא שהדמעות הן מותרים המרה שחורה ששואבת מהדמים העכורים שנעכרים ע"י שאדם דובר שקר, כי א"א לדבר שקר עד שיעכר את דמיו, ואמת א"א לדבר כי אם כשמוכך מקודם את הדמים, כי השקר פוגם באחד, ע"כ ע"י שקר מסלק את ההשגחה ממנו, וע"י אמת ממשיך השגחה.

ובעניין מה שכתב כאן רבנו שהשמחה שע"י זעה טובה היא שמחת הרגל שמחת יו"ט, עיין תורה ל' אות ה' שעיקר החיות היא מאור הפנים והוא מאיר בג' רגלים כי עיקר אור הפנים הוא השמחה ועיקר השמחה היא מן המצוות כמ"ש "פקודי ה' ישרים משמחי לב".

נמצא מבואר שהעכירות הדמים היא שקר וזוכך הדמים אמת. ונמצא ששמחת יום טוב היא אור פני ה'.

ונראה לפ"ז לבאר שע"י זעה טובה שעושה מצווה ביגיעה עד שמזיע, אזי לבד ממה שיוצא ממנו עכירות הדמים הגשמית, עוד ע"י שנכלל במצווה עד שמתייגע בה בגופו, יוצא ממנו גם עכירות רוחנית של יסוד העפר עצבות וכבודות, וזוכה לשמחה שהיא אור הפנים, בחי' שמחת יו"ט שהיא בחי' הארת מדת "ואמת" שבי"ג מדות של רחמים, שהיא כנגד בחי' הפנים שבי"ג תיקוני דיקנא דאריך אנפין, דהיינו התרי תפוחין הפנויים משיער תחת העינים, הם נקראים פנים.

נמצא כשיוצא עכירות רוחנית ע"י זעה טובה של מצווה, זוכה לאמת שהוא אור פני ה', בחי' שמחת יום טוב, טוב בחי' וירא את האור כי טוב, דהיינו אור הפנים.

ואולי אשר להוסיף בדרך אפשר – עפ"י המבואר בתורה קלה שיום טוב הוא בחי' בינה, וידוע שבינה היא בחי' רוחב לב ושמחה, וחירות. ועל כן נצטוונו ביו"ט ושמחת בחגך. ומבואר באריז"ל חילוק בין יו"ט לשבת ששבת היא קודש, ויו"ט נקרא מקרא קודש, כי שבת קדושתה קבועה באה מלמעלה, אבל קדושת יו"ט תלויה בצדיקים, וזהו מקרא קודש, שישראל מלמטה קוראים לקדש לבוא. וכן ידוע החילוק בין חכמה לבינה שחכמה

המולידה עצבון. והנסיון הוכיח כי האדם אשר הטחול שלו גדול, הוא עצב; והפך זה למי שהטחול שלו קצר ודק, וסיבת זה לפי שהטחול מנקה המותרות מן השחורה; ובהיות הגוף מנוקה מן השחורה כראוי, שלא ישלם זה רק בהיות הטחול בריא בכמותו ואיכותו והנחתו, אז יהיה שמח וטוב לב. אמור מעתה כי להיות הכליות כלי נאות מפורסם אל מירוק החלק המימי מהדם כדי שישאר הדם נקי ויעלו ממנו אדים זכים ובהירים, שהם עצם הרוחות נושאי הכוחות כולן, והכוחות המשיגות בכללם, אשר יובילו שי הצורות המושכלות אל פני השכל צדק, אם כן, מאמר המייחסים חכמה ודעת ועצה אל הכליות; שעם היותם לזה סיבה חלקיית, לא כוללת, כמו שקדם הלא פעולתם היא יותר גלויה ומפורסמת אצל החוש. ודרך הכתוב לצמצם עצמו אל השגת האנשים, כפי הכשר בית קיבולם והרגלם. ועם זה יונח מקום אל הטחול וכיס המרה, שגם הם עוזרים לזה, כאשר דיברנו, עם היות פעולתם נסתרת ונעלמת.

^ח **ברכות דף כז:** – פעם אחת התפלל רבי של שבת בערב שבת ונכנס למרחץ ויצא ושנה לן פרקין ועדיין לא חשכה אמר רבא ההוא דנכנס להזיע וקודם גזירה הוה.

שבת דף מ. – תנו רבנן מרחץ שפקו נקביו מערב שבת למוצאי שבת ורוחץ בו מיד פקו נקביו מערב יום טוב למחר נכנס ומוזיע ויוצא ומשתטף בבית החיצון אמר רב יהודה מעשה במרחץ של בני ברק שפקו נקביו מערב יום טוב למחר נכנס רבי אלעזר בן עזריה ורבי עקיבא והזיעו בו ויצאו ונשתטפו בבית החיצון.

^ט **צ"ע אם הכוונה** למה שנקרא היום סאונה. שקשה לומר שצדיקים ישבו שם בחוסר צניעות כמו היום, גם צ"ע כמה זמן הקדישו לזה כיון שהיא ישיבה במקום מטונף שאסור להרהר בו בדברי תורה.

^י **ספר מחברת הקודש** – שער השבת – בערב שבת תכין הכל והזיע שאדם מזיע בצרכי שבת במ הקב"ה מוחק כל עונותיו כמו הדמעה לכן צריך להטריח הרבה בשביל כבוד שבת:

היא הקדמות שמקבלים מבחוץ, ובינה היא מה שהאדם מברר מניה ביה דבר מתוך דבר, בחי' נוקבא שמבררת את הטפה שקבלה ובונה ממנה קומת ולד.

וזה בחי' הצדיק האמת שנקרא שבת (זוהר נשא קמד: הובא בתורה סז תנינא) ונקרא יום טוב, (בתורה קלה/יא). ונראה הכוונה כי באמת הצדיק התייגע הרבה/י²⁷ עד שזכה להכניע ולבטל את היצה"ר, וביטול היצה"ר ע"י יגיעה זה בחי' יו"ט, אבל אחרי שזכה אזי הוא בחי' שבת.

ולכן דווקא זיעה טובה מועיל לשמחת יו"ט, כי יו"ט בחי' בינה כנ"ל, וזיעה טובה היא שמתייגע על דבר של קדושה, שמבין חשיבותו ונכלל במצווה בכל גופו וכוחו, וזה האתערותא דלתתא שנכנס בשמחה של זיכוך הדמים ונעשה שמחת יו"ט.

ונראה שכמו שיש מותרות עכירות הדמים גשמית יש עכירות רוחנית, ואולי אפשר לומר שזו מדת העזות, עפ"י הנ"ל בתורה קלה שקדושת יו"ט, מביא לשפלות, וא"כ שמחת הרגל בחי' זיכוך דמים היא השפלות. נמצא שהעכירות היא ישות ועזות, הפך השפלות. ועוד ראייה אולי אפשר להביא ממה שמבואר בגמ' חגיגה יג:י²⁸ שנהר דינור נעשה מזיעת החיות הנושאות את כסא הכבוד, ויורד על ראשם של העזי פנים שבדור שהם מתקעד דורות שלא היו ראויים לקבל את התורה/י²⁹. ומסתבר שהעזי פנים ענשם ע"י העזות שלהם בעצמה, שנענשים מדה כנגד מדה במידתם הרעה של עצמם. ועיין זוהר ויקהל ריא:טו³⁰ שהזיעה של החיות היא מותר האש שבהם, ונראה שהכוונה למדת העזות שהיא בחי' אש דסט"א.

²⁷ תורה קלה – יום טוב מחי' דאמא, שהיא בינה. ועל כן בשמקבל את היום טוב, שהיא בינה, זוכה לענוה. כי יום טוב בגימטריא סג עם ה' אותיות כמובא בפנונת, שהוא הפך גס רוח (עיין תקונים מן ז"ח). כי יום טוב מבטל הגדלות, כי טבע הקטנות שיתבטל לגבי הגדלות. ועל כן בשמקרב להצדיק נתבטל הגדלות, כי על ידי אור הגדול של הצדיק נתבטל לגמרי. והוא בחינת (איוב כ"ט): "ראוני נערים ונחבאו, הינו על ידי שראים פני הצדיק נחבאים הקטנים, כי הקטנות נתבטל לפני גדלות....." כי עקר קדשת היום טוב תלוי בצדיקים כנ"ל. ובשמקבל את היום טוב הוא מקבל פני רבו ממש, ועל ידי זה נתבטל הגדלות, כי טבע הקטנות שיתבטל לגבי גדלות כנ"ל.

²⁸ שיחות הר"ן – ארת קסה – בכל פעם שהיה מספר מעצם הפלגת מעלתו ומדרגתו הגבוה מאד מאד. היה אומר בכל פעם, אבל מאד יגעתי על זה. איך האב זייער גיהארוויט. איך האב זייער פיל גיפאסט (שלח). ועקר ספורו בפנינו דברים כאלו היה בשביל קנאת סופרים (שלט) כדי שנהיה מקנאים עצמנו במעלתו הגדולה כדי שגם אנחנו נעשה כמותו ונלך בדרכיו להתיגע ולטרח וכו' ולעבד ה' כמותו. ופעם אחת ספר עם אחד מעניינים אלו והתפאר לפניו מעצם גדולת מעלתו והשגתו הגבוהה העצומה וכו', כמו שמתפאר ומתגרה עם חברו בגדולתו כדי שיתקנא בו חברו. וזה האיש אמר לו; מי יוכל לבוא לזה לזכות למדרגתכם כי יש לכם נשמה גבוהה מאד בודאי! והקפיד רבנו זכורנו לברכה מאד על זה. ואמר: זהו החסרון שלכם, שנרמה לכם שעקר גדולת והשגת הצדיקים הגבוהים הוא רק מצד הנשמה הגבוהה שיש להם כי באמת לא כן הדבר, רק כל אחד ואחד יכול לזכות לבוא למדרגתי להיות כמוני ממש. כי העקר תלוי רק ביגיעות ועבודות באמת. וכן שמעתי גם כן בדברים האלה מפיו הקדוש כמה פעמים שהעקר תלוי רק ביגיעות ועבודות וכו' (שמ):

²⁹ חגיגה דף יג: – תניא רבי אומר משום אבא יוסי בן דוסאי אלף אלפין ישמשוניה מספר גרוד אחד ולגדודיו אין מספר ור' ירמיה בר אבא אמר אלף אלפין ישמשוניה לנהר דינור שנאמר (דניאל ז') נהר דינור נגד ונפק מן קדמוהי אלף אלפין ישמשוניה ורבו רבבן קדמוהי יקומון מהיכן נפיק מזיעתן של חיות ולהיכן שפין אמר רב זוטרא בר טוביה אמר רב על ראש רשעים בגיהנם שנאמר (ירמיה כג-יט) הנה סערת ה' חמה יצאה וסער מתחולל על ראש רשעים יחול ורב אחא בר יעקב אמר על אשר קומטו שנאמר (איוב כב-טז) אשר קומטו ולא עת נהר יוצק יסודם תניא אמר רבי שמעון החסיד אלו תשע מאות ושבעים וארבע דורות שקומטו להיבראות (יד). קודם שנברא העולם ולא נבראו, עמד הקדוש ברוך הוא ושתלן בכל דור ודור וקן הן עזי פנים שבדור.

כתב המהרש"א כי לפי הדרש הזה מתפרש הפסוק "אשר קומטו ולא עת", שקומטו מלהבראות בעתם, היינו קודם מתן תורה. ונבראו אחר כך בלא עתם, בכל דור ודור.

ועיין שומר אמונים – מאמר האמונה פרק כ – ואם כן נתבונן מאפס אלפי אלפים ורובא רבבות הקצת מן הקצת מגדולתן של החיות הקודש, והמה משמשים כסא כבודו יתברך שמו באימה בפתח ובהלה, עד שמגודל פחדם ואימתם, זיע יוצא מהם בהשתלשלות, (עיין במסכת חגיגה דף י"ג סוף ע"ב ובוה"ק ויקהל דף ר"א ע"ב), עד שנעשה מזה הזיע שהיא אש רוחני נהרות אש, עד שמשתלשל עד הגיהנם לדון בהם הרשעים.

ועיין מגלה עמוקות על התורה – פרשת יתרו – (בראשית ד) גדול עוני מנש"א ר"ל עוני כ"כ גדול עד שמרוב העון במשא כבד יכבדו ממני שהחיות שנושאים את הכסא מזיעין מרוב הכובד שמתישין כח של חיות ז"ש אדם (תהלים לח) כי עונותי עברו ראשי כמשא כבד יכבדו החיות. נ"הר ד"ינור יוצא על ראש (דניאל ט) רשעים יחול ז"ש מאותה הזיעה עונותי עברו על ראשי שמזיעין מכובד המשא שהם יכבדו החיות מני נרמז בו במלת נשא נ"ש ש"ר א"ר"י ואדם גדול על כולם.

³⁰ עיין תורה קמו – בשם שמי שהיא עזות פנים אין לו חלק בתורה, כמו שאמרו רבותינו, זכרונם לברכה (חגיגה יד): "דבר צוה לאלף דור, שבקש הקדוש ברוך הוא לתן התורה לאלף דורות, ראה שאין העולם מתקיים ונתנה לעשרים וששה דורות, ועמד ושתלן וכו', והן הן עזי פנים שבדור". נמצא שהעזי פנים אינם בכלל קבלת התורה, כי הם מהתקע"ד דורות שלא היו ראויים לקבל התורה.

³¹ זוהר ויקהל דף ריא: – ואלין ארבע רישי חין דנטלין לכרסיה קדישא ואלו ה' ראשי חיות שהם מלאכי ארגמן שביצירה, הם נושאים את הכסא הקדוש שהוא עולם הבריאה שהוא כסא אל המלכות דאצילות, ומגו מטולא דילהון ועין ומתוך פחדם על שנושאים את כסא המלכות הם מזיעים, ר"ל שפולטים את מותר האש שבהם והוא כעין זיעה הנפלטת לחוץ, ומנהיה יוצא דמטולא דילהון ומזיעה זו מחמת המשא שלהם, אתעביד נהר די נור נעשה נהר של אש, והוא כח הגבורה והדין, דכתיב נהר די נור נגד ונפק מן קדמוהי נחל של אש נמשך ויוצא מלפני הקב"ה, אלף אלפין שמשונה ואלף פעם אלף מלאכים ישרות אותו, והם מלאכי דין המשתלשלים מנהר דינור.

ונשמתיין כד סלקין וכשעולות הנשמות מגן עדן התחתון לגן עדן העליון, אתסתיין בהוא נהר די נור צריכות לטבול ולהתרחץ בזה הנהר של אש, כדי להטהר מעביות שנשאר בהם מגשמיית עולם החומר.

ויום טוב גמט' חכמה, והיא חכמה המתגלית בבינה המתגלית ביו"ט, כמבואר באגרא דכלה/טו¹⁰. ואיתא בשער הפסוקים תהלים מא/ו¹¹ שהחולי הוא מחסרון הארת החכמה. נמצא שהחכמה המתגלית בבינה של בחי' יו"ט היא הרפואה שע"י הזיעה, וכחז"ל הזעה טובה לחולה (ברכות יג). נמצא שע"י זעה זוכה לאור החכמה שמרפא אותו, כי ע"י זיכוך הדמים שנעשה ע"י הזיעה הטובה מאיר בו אור החכמה, וחכמה מביא לשפלות כנ"ל, שיו"ט מאיר גדלות המביא לשפלות.

נמצא אדם שמקיים מצווה מתייגע בה עד שמזיע נכלל במצווה ויוצא מגופו עכירות הדמים ובא לשמחה, וגם יוצא ממנו עכירות הדמים הרחנית של עזות הגוף דהיינו זיעה טובה, טובה דייקא, שמביאה לשמחת יום טוב דייקא, דהיינו זיכוך הדמים בגשמיות וברוחניות, המביא לשמחה של מצווה בחי' שמחת יום טוב שמביא לשפלות.

נמצא האדם פולט ממנו עכירות הישות והעזות/י"ח ע"י שמזיע בזיע של מצווה.
ונמצא ע"י זיע טוב, מזיע זיעה טובה, ובא לשמחת יום טוב.

עד כאן הקדמה

*

תורה ו [יט]

ע"י זיעה טובה, טובה דייקא, כי מביא לשמחת יום טוב, בחי' אור הפנים, וחכמה נקראת אור (זיעה טובה הכוונה כגון כשמזיעין ע"י דבר שבקדושה/כא) דהיינו שמתייגע בעשיית מצווה עד שמזיע, ונכלל בשמחה שבה) ע"י נעשה שמחה, שמחה שהיא בחי' ושמחת בחגיך (דברים יו) שמחת הג' רגלים בחי' שמחה של יו"ט שהיא שמחה שנובעת מהארת פני ה' המאיר ביו"ט/כב. כ"י(ולאו דווקא כי יום טוב ממש רק בו זוכים לזה/כ"ה) אלא כל יום שהוא בחי' טוב יום שמאיר בו אור החכמה כגון ע"י שמזיע ומזכך את הדמים העכורים וזוכה ע"י להארת פנים נקרא יום טוב, כי השמחה ע"י הדמים, כי השמחה בלב שהוא מרכז הדמים, וביטוי השמחה הוא התפעלות הלב שע"י הדמים, וכשהדמים זכים אזי השמחה שלימה. כי העצבות מן הטחול (כ"ו) מעכירות הדמים שבו, לכן הוא נקרא מרה השחורה/כ"ז

^{טו} אגרא דכלה (דפ"י) דף לא. – על הפסוק ולמועדים וכו' (בראשית א יד). – ולמועדים מלא י' מורה על חכמה, כי מועד נקרא יום טוב בגימטריא "חכמה, כי אז מקבצין ישראל המוחין דחכמה על ידי הבינה כנודע, על כן גם בכאן ניתוספה היו"ד אצל המ"ם סתומה שמורה על הבינה, ואצלה י' שמורה על חכמה:

^{טז} שער הפסוקים – ספר תהילים מא – ה' יסעדנו על ערש דוי כל משכבו הפכת בחליו – הנה ענין החולה, הוא לסבת שאור החכמה הנקרא חיים, כמש"ה והחכמה תחיה בעליה, נסתלקה ממנו. והנה החכמה היא יו"ד שבשם כנודע, וכשהוא מסתלק מן האדם, נעשת לו דו"י, שהוא הפוך יו"ד, כי נהפכה מרחמים לדין, וע"כ נפל בחולי. גם יו"ד במספרה עשר, וגם היא נהפכה ונעשת ערש, להורות על המטה ששוכב עליה בחליו.

^{י"ח} כי עזות היא חוצפה שיוצא ממחיצתו בתקיפות, וזה בחי' תנועה בחי' זיע שגורם להזיע, לכן עזות זיע וזיעה משרש אחד של שתי אותיות עז.

^{טז} לא ידוע היכן ומתי נאמרה תורה זו

^{טז} הנורה בסוגרין נמצא כבר בדפד"ר

^{כא} עיין מחברת הקדש (למהר"ו) שער השבת – בערב שבת תכין הכל והזיע שאדם מזיע בצרכי שבת במ הקב"ה מוחק כל עונותיו כמו הדמעה לכן צריך להטריח הרבה בשביל כבוד שבת:

ועיין משנת חסידים לרבי עמנואל ריקי – מסכת התשובה – פרק י אות יב ולתקן עון הקרי מועיל הזיעה אשר יזיע בעשיית המצות כגון מצה של מצוה ונשיאות הארון בכתף לקבור המת והדומה להם.

^{כב} כמבואר בתורה ל' אות ה'

^{כב} הנורה בסוגרין נמצא כבר בדפד"ר

^{כב} מתולדו - זוקא

^{כג} צ"ע כוונת רבנו כאן, שהרי גם בלא דבריו בסוגרין מובן ששמחת יו"ט הכוונה למהות ולא לזמן. ואולי כיון שקשה כיצד יתכן שיאיר אור יו"ט בזמן אחר, הרי היום גורם לאור לבוא ולא רק ההכנה, שעל כן נקרא חג לשון חוגה שחוזר בכל שנה. וכאן מחדש שיש בחי' אור של יו"ט שאפשר להמשיך אותו גם ביום אחר ע"י הכנה. כעין שמצינו בתורה ל' ותורה קלה שהקבלת פני הצדיק הוא בחי' קבלת יום טוב. הכי נמי ע"י שטורח ומייגע בקיום מצווה או בהכנה לקיום מצווה עד שמזיע זוכה להכין את גופו ונפשו לאור שהוא בחי' אור הפנים המאיר ביום טוב.

^{כד} עיין לעיל תורה כג אות ב וע"ש גם בלשון מורה"ן דף לו. בהערה דאיתא בנגמ' להפך טחול שוחק ועיין כורי מאמר רביעי אות כה שהוא מנקה הדם ולכן שוחק ולפ"ו השחוק הוא מצד נקיין הדם ועצבות מצד ההוטה סספג לתוכו.

^{כז} עיין שערי קדושה למהר"ו א' א', וספר הברית – ח"ב מאמר ב' מדות טובות והרעות פ"א. ונפוצות יהודה מוסקטו דרוש ט' אדם עולם קטן (בדף כד: מהדו' תרלא) (ובדף עז במהדו' תשס)–

(שהיא כינוי לעצבות) כמבואר בספרי המחקרים/כ"א, כי שחור הוא אדום שלקה (סוכה לג:), **וטחול היא עכירות הדמים** [כ"ט] ששואב לתוכו את הפסולת שיש בדם. וכשמתגבר ח"ו עכירת הדמים של הטחול, דהיינו כשלא מוציא את העכירות לחוץ בזיעה ודמעות, אזי הוא נעשה גדול מרוב העכירות שמצטבר בו, וגם לא שואב כראוי את הפסולת שדם, על כן **ע"ז באין חולשות ועצבות וכבירות וחולאים/ל"ו ח"ו**.

כי כשהעכירת הדמים הוא במדה בטחול אזי עושה תפקידו כראוי לשאוב העכירות מהדם, להוציאן בזיעה ודמעה, **אזי אדרבא הוא טובה מה שהטחול מקבל העכירת הדמים, כי נשארין הדמים זכים ועל כן אמרו חז"ל הטחול שוחק, הכוונה שעל ידו הדמים נקיים מפסולת ואזי יש שחוק ושמחה/ל"א**. **אבל כשעכירת הדמים של הטחול מתגבר ח"ו, נעשין חולשות ח"ו כנ"ל**.

והרפואה היא זיעה [ל"ב] וכחז"ל בגמ' ברכות/ל"ג הזיעה יפה לחולה, **כי ע"י הזיעה יוצא לחוץ הארס/ל"ד** והרעלים **שיש בהדמים העכורים שהם הפילו אותו למשכב/ל"ה ח"ו, ואזי נשארין הדמים זכים. ואזי זוכה לשמחה ורפואה, כי עיקר העצבות ע"י הטחול שהוא תפקידו לשאוב אליו את עכירת הדמים וכשאין לו להיכין להוציא העכירות לחוץ, אזי העכירות נשארת בו ואינו יכול לעשות תפקידו כנ"ל**.

ועכשיו ע"י שמזיע שיוצאין עכירת הדמים ע"י זיעה ומתנקים הדמים מהעכירות והרעלים והארס שבהם ונעשים זכים אזי נעשה שמחה/ל"ו וכו' (צ"ע מאי וכו' ואולי כנ"ל בחי' ושמחת בחגיך שמחה של יום טוב).

וזה אותיות זיעה/ל"ו ר"ת זה היום עשה י"י נגילה ונשמחה בו (תהלים קיח)/ל"ח, היינו יום שהוא בחי' שמחה של י"טל"ט שנעשה ע"י זיעה טובה כנ"ל זיעה טובה גורם לשמחה טובה של יום טוב :

וזה שאנו רואין שהחולה תיכף כשמזיע נמשך עליו שמחה, כי ע"י הזיעה אפילו כל זיעה

לפי המחקרים הקדמונים יש באדם ארבע מרות – אדומה היא הדם שבכבד, לבנה היא לחות המוח והריאה והם כמו שמן העולה מהריאה למח שהוא כמו פתילה שבו עולה שלהבת השכל. ירוקה נוצרת בכבד ונאגרת בכיס המרה המחובר לכבד וטעמה מר מאד ומכיס המרה יוצא לקיבה לעזר עיכול המזון לפרק שומנים, ושחורה היא הטחול. בהתגברות המרה הירוקה גורם לאדם לכעוס ובהתגברות המרה השחורה גורם לאדם כבדות ועצלות ועצבות. ואע"פ שהגמ' אומרת שטחול שוחק וכבד כועס כנראה זה בחי' אחרת ולא מצד המרה שבהן.

לפי המחקר החדש הטחול מנקה את הדם מתאים מתים שבו. ואולי יש בזה רמז למרה שחורה, כי שחור אדום הוא שלקה כמבואר בגמ' נדה.

כ"ח בספר נפוצות יהודה

^{כ"ח} תורה לו אות ג' גורם לניאוף ושם את ד' טחול הוא מרה שחורה ודמעות ותורת שלה. ובמורה נא העכירות של בטחול גורם לשיקר ויוצא ע"י דמעות. וכאן גורם לעצבות ויוצא ע"י זיעה.

ל עיין תורה כו אות ח שלום בין המרות הוא רפואה

ועיין שערי קדושה למהרח"ו – חלק א שער א – ונמצא כי גוף האדם הנוצר מארבעה היסודות התחתונים, והנה הם כלולים טוב ורע, וגוף האדם נוצר מן הטוב שבארבעה יסודות – אש, רוח, מים, עפר, אמנם מן הרע שבהם נוצרו בגוף ארבע מרות שהם – הלבנה, והשחורה, והאדומה, והירוקה. וכאשר תתגבר איזה מהם מבחינת הרע שבהן, על בחינת הטוב שבהן, באים חלאים ונגעים על האדם, ואם תתגבר ביותר תמית לגוף האדם:

ל"א **כנ"ל בנפוצות יהודה**. וכן בכוזרי מאמר ד' אות כה – ו'טחול שוחק', **בְּעֵבוֹר שֶׁבֶפֶח הַטְּבָעִי מְנַקֵּה הַדָּם וְהַמְרָה הַשְּׁחוּרָה מִהָעֵכִירוֹת וְהָעֵבִי, וְהַנְּקוּתָם תִּהְיֶה הַשְּׁמִחָה וְהַשְּׂחֹק**.

^{כ"ג} עיין ברכות נ: זיעה סימן יפה לחולה

ל"ג **ברכות דף נז: – ששה דברים סימן יפה לחולה** אלו הן עטוש זיעה שלשול קרי ושינה וחלום עטוש דכתיב עטישתיו תהל אור זיעה דכתיב בזעת אפיך תאכל לחם....

ל"ד **רמב"ם יד החזקה** (כתב יד תימני) – הלכות רוצח ושמירת נפש פרק יב (ד) – אסור לאדם ליתן מעות או דינרים לתוך פיו שמא יש עליהן רוק יבש של מוכי שחין או מצורעין, או זיעה שכל זיעת האדם סם המות חוץ מזיעת הפנים:

ל"ה **עיין תורה כד תנינא כל החולאת ע"י מרה שחורה ועצבות**

ל"ו **ועיין תורה י' תנינא ע"י מרה שחורה א"א להנהיג את המוח כרצונו**.

ל"ז **נראה להעיר** שזעה כותבים הו' בצירה ובלי יוד, ורבנו כיון שכתוב בלי ניקוד כתב זיעה עם יוד כדי לדעת לקרא בצירה, (כמו דאיתא בספרים עיצה במקום עצה ורבינו במקום רבנו ועוד כיו"ב) וא"כ הר"ת שמתייחס גם ליד הוא צ"ע.

ל"ח **תהילים פרק קיח (כד) זֶה הַיּוֹם עָשָׂה יְיָדָךְ נְגִילָה וְנִשְׂמָחָה בּוֹ:**

נעשה שמחה כנ"ל דהיינו שע"י זיעה יוצא הארס ומביא שמחה, אבל ע"י זיעה טובה יוצא גם עכירות רוחנית ושמחה של מצווה ואזי נעשה שמחת יו"ט בחי' שמחה של אור הפנים המאיר ביום טוב :

עד כאן ביאור חברותא לתורה ו' תנינא

